

Maja meseca v sadovnjaku

Zdrava in čvrsta rast in dober pridelek glede množine in kakovosti — to je smoter, ki ga hoče, ali bi ga moral hoteti doseči vsak sadjar. Pred očmi bi moral imeti ta smoter vse leto in vsa dela v sadovnjaku bi moral vravnati tako, kakor je v dosego tega smotra najbolj ugodno. Rast sadnega drevja pospešujemo na razne načine, najbolj pa z gnojenjem in raznimi obrambnimi ukrepi. In uprav maja meseca je zelo ugoden čas za gnojenje zlasti mladega sadnega drevja in pa najvažnejši čas za obrambo pred raznimi zajedavci, ki se pojavljajo prav ta mesec.

Mlado sadno drevje, ki ima dovolj obsežen in obdelan kolobar, zelo podpremo v rasti, ako mu damo večkrat v presledkih dveh do treh tednov pokipele in z vodo razredčene gnojnice. Z gnojnico zalivajmo pa le tedaj, ko je zemlja do dobra premočena, torej med dežjem ali takoj po dežju. Letos posajena drevja ne zalivajmo z gnojnico, ker še ni vraščeno in korenine še ne delujejo. Tudi starejšega drevja na ta način ne moremo gnojiti, ker raste pod njim trava. Pač pa je jako koristno za drevje in za travo, ako zalivamo z gnojnico takoj po košnji. Rast mladega sadnega drevja tudi zelo pospešujemo, ako obdelane kolobarje pokrijemo z drobnim gnojem, čez pa vržemo nekaj trnjevih ali smrekovih vej, če so namreč v bližini kure, sicer so pa veje nepotrebne.

Glede obrambe pred zajedavci — bodisi živalskimi ali glivičastimi — je posebno važno, da jih v kali zatremo takoj izpočetka, ko se jamejo pojavljati. Če zamudimo to priliko, pozneje nekaterim snloh ne moremo več do živega, z dru-

gimi je pa delo mnogo zamudneje, dražje in manj uspešno.

Listne ušice so prve in hude sovražnice, ki silno ovirajo rast mladega sadnega drevja, zlasti jablan in hrusek. -- Preženemo jih s 3—4% tobačnim izvlečkom, ki mu primešamo 2% mazavega mila, raztopljenega v vroči vodi. (Na 10 litrov vode 30—40 dkg tobačnega izvlečka in 20 dkg mazavega mila.) V zadnjem času poskušajo z lepljivimi pasovi zadržavati mravlje od drevja, ker se je pokazalo, da ondi, kamor mravlje ne morejo, listne ušice nimajo obstanka.

Krvava ušica se pojavi večkrat tudi že ta mesec, izprva sicer v majhnih in redkih naselbinah, ki so pa vendar dobro vidne, ako tega škodljivca sploh poznamo. Krvavka se posebno rada naseči po zaceljenih ranah po deblu in po vejah. Tudi na korenjači in na koreninah se prav rada naseli. Izpočetka, ko so naselbine še redke in nezatne, jo je prav lahko pregnati, ako nekolikokrat v živo potegnemo čez gnezdo s trdin čopičem, ki ga pomakamo v 10% raztopino arborina. Tudi luž, vinski cvet, ali močna tobačna raztopina velja.

Zavijača, ki dela sadje črvido, je moči uspešno in popolnoma zanesljivo zatirati edino le maja meseca in sicer na ta način, da drevje škropimo takoj, ko ocvete in potem še enkrat 3—4 tedne pozneje, kakor je bilo opisano v 7. števil. Gospodarja, str. 52. Z arzenikovim bakrenim škropivom zatremo tudi glivico, ki dela kraste po sadju. Večletne izkušnje iz nešteti sadovnjakov kažejo, da je na pravilno z arzenikovim bakrenim škropivom obdelanem drevju prav malo pokvarjenih plodov, ko je na

neškropljenem drevju včasih celo polovica črvivega in krstavega sadja.

Velika nadloga po sadovnjakih je vrbar, katerega gosjenica več let vrta po deblu. Opazimo jo v tej dobi po tem, da peha iz luknje odpadke, ki se nabirajo na tleh v obliki žaganja. S kaveljčasto žico ni težko najti gosjenice. Ako drevo ni preveč navrtano in rane skrbno zamažemo s cepilno smolo, ga včasih še rešimo.

Mlado drevje ima pa še druge zajedavce, ki ga zelo ovirajo v rasti. To so pred vsem poganjki iz debela in iz korenin. Slabo izpričevalo je za sadjarja, ki teh poganjkov ne vidi in jih trpi celo leto na drevju, namesto da bi jih sproti, ko se pojavijo, gladko porezal.

Drug tak zajedavec je plevel, ki porašča kolobarje okrog mladega sadnega drevja. Nekaj let po saditvi bi na vsak način morali kolobarje pleti, da bi plevel ne odjedal drevju hrane in vlage in mu ne zapiral zraka.

Mlademu sadnemu drevju, ki ima gladko, napeto lubje, treba maja meseca puščati. V to svrhu potegnemo z ostrim nožem od vrha do tal po deblu tako, da prerežemo lub do kambija; lesa pa ne smemo raniti. Večletna dobro razvita debela narežemo na dveh, treh straneh.

Precepljeno drevje treba maja meseca pregledati in odstraniti ali pincirati divje poganjke, ki zajedajo zlahkne poganjke iz cepiča. H.

Uničevanje plevela in rahljanje zemlje

Naše kulturne rastline se nemoteno razvijajo le, če imajo dovolj hrane, zraka, svetlobe in vode. Zato ne zadostuje, da jih samo posejemo oziroma posadimo, ampak jih moramo tudi med raišo negovati in oskrbovati, da jim damo vse pogoje za razvoj. Veliko škodo jim pri raiši povzroča plevel, ki jim jemlje hrano, svetlobo in zrak, pa tudi vodo ter tako osuši zemljo. Zato mora biti skrb vsakega poljedelca, da zatira vse plevelne rastline. Da pa ne izhlapeva iz zemlje preveč vode, jo mora držati zrahljano. Dokazano je, da zemlje, čiste plevela in rahlje mnogo manj trpe po suši nego plevelnate in od dežja zbite.

Plevel črpa s svojimi koreninami iz zemlje redilne snovi raztopljene v veliki množini vode. Ta gre iz korenin skozi steblo v liste, kjer odloži hrano in čista voda izpuhti skozi reže, male listne luknjice, v zrak. Na ta način spravi rastlinstvo posebno v toplih poletnih dneh ogromne količine vode iz zemlje in jo osuši. Čim bolj je zemlja obraščena, tem prej se osuši. Tako opažamo, da močno zapleveljene njive kažejo prej znake suše z ovenelim rastlinstvom kakor pa čiste in redko zasajene. Pletev njiv, uni-

čevanje plevela je torej zelo učinkovito sredstvo v borbi zoper sušo.

Toda ne samo vodo, ampak tudi hrano krade plevel našim kulturnim rastlinam. Tam kjer raste samo ena rastlina, dobi v zemlji dovolj hrane; če pa okrog nje raste več plevela, tedaj se mora tudi ta preživljati z istimi redilnimi snovmi in posledica je, da vse skupaj stradajo, ker imajo premalo hrane. Pa tudi zraka in svetlobe rabi rastlina, brez katerih se ne more povoljno razvijati. Če so plevelne rastline okrog kulturnih, čutijo te kmalu pomanjkanje in večkrat jih plevel, ki se bujneje razvija, zaduši. Vse to mora poljedelec imeti pred očmi, če hoče, da mu bodo njegove njive dobro rodile.

Različni pa so načini, kako plevel zatiramo. Že z jesenskim globokim oranjem spravimo mnogo plevelnega semena globoko v zemljo, kjer spomladi sicer skali, toda se zaduši, še predno pride na vrh. Uspešno ga uničimo tudi spomladi, če ob solnčnem dnevu prebranamo od plevela ozelenelo njivo. Mlade rastline se z brano odtržejo iz zemlje in solnce jih kmalu posuši. Pozneje ga zatiramo s pletvijo, okopavanjem in osi-

pavanjem okopanin pa tudi ostalih kulturnih rastlin. V naših bolj vlažnih krajih in v peščeni zemlji ni pletve in okopavanja nikdar preveč. S tem ne držimo samo njivo čisto plevela, ampak z rahljanjem jo obvarujemo pred popolnim osuševanjem po solncu.

Za okopavanje, pletev in osipavanje se poslužujemo navadno le ročnega orodja: motik in plejačk. Mnogo dela in

Živinozdravnik Hugon Turk:

Krvomočnost goveje živine

V gotovih naših krajih je ta bolezen precej pogosta in povzroča znatno škodo, posebno tudi v živinski kupčiji na naših sejmi. Znane so dolge in drage pravde, katerim je bila povod krvomočnost govedi in konj.

Po svojem bistvu je krvomočnost lahko dvojne vrste. — Eno obliko bolezni povzročajo krvni zajedavci — piroplasmae (>trypanosomae<), ki so najnižja živalska bitja, obstoječa iz ene same celice, in katere prenašajo od živali na žival dobro znani klopi (ixodes vicinus). Goveja živina se torej okuži. Bolezen je na povedan način nalezljiva in združena lahko z vročico in nastopa v večjem številu slučajev. Živali se okužijo ponavadi na paši, kjer prebiva zalega kloпов. Okužena živina okuži zopet pašnike. Prav posebno store to one živali, ki so prebolele krvomočnost in so prenašalci okužiteljev. — Klopi, ki so pili kri okuženih živali se sami tudi okužijo in potem je šele zalega teh nevarna za prenos bolezni. Ta okužena zalega kloпов se nahaja navadno na močvirnih mestih gozdnih pašnikov in pa sploh v bližini gozdov in grmovja. Pašniki so po tej zalegi zakuženi ter goveda in tudi konji, ki se pasejo na takih krajih zbole v najkrajšem času, navadno v dveh tednih, na krvomočnosti.

Živali, ki so prebolele to bolezen, ostanejo okužene še dolgo let in širijo tako kužno krvomočnost, če le pridejo s klopi v dotiko. — Razširjanje pospe-

stroškov si pa prihranimo, če rabimo vprežno orodje, kakor so kultivatorji, okopalniki, osipalniki (planet, senior). Tako ceno pripravo bi pač moral imeti vsak kmet, ker bi s tem svoje njive držal bolj v redu, čiste in rahle, dobil bi več pridelka in imel manj stroškov. Seveda mora vsak skrbeti za ravne vrste, v katere posadi krompir, koruzo in peso.

šujejo tudi vremenske neprilike, posebno mrzlo in deževno vreme spomladi; dalje obole bolj pogosto starejše, potem slabo krmljene živali malih posestnikov, prav posebno po dolgotrajni zimi. — Mlado govedo je zelo odporno, manj dovzetno za okužbo in bolezen, zato redkeje zboli. Ravnotako zbole živali, ki se stalno krmijo v hlevih, zelo redko.

Znaki te kužne oblike krvomočnosti (haemoglobinuria) so sledeči: Od dne okužbe do izbruha bolezni poteče 7 do 10 dni, potem se zviša telesna toplina nenadoma (40—42°), obolela žival je medla, oslabela, težko diha in srce hitreje bije. V lahkkih slučajih preneha vročica v nekaterih dneh, pri težkih pa pade pod navadno toplino in bolnik pogine radi hitrega upada in zmanjšanja števila rdečih krvnih teles in splošnega shiranja. — Na paši bolne živali vedno in vedno počivajo. Blato nečaj časa zadržujejo, pozneje se pokažejo ujedanja (kolike), blato gre s težavo in zasušeno (>zapečeno<) od živali, je rumeno-rjave barve, končno postane redko kot močnik, je s sluzom ali celo s sesedeno krvjo zmešano. Pri kravah se zmanjša mleko. Izmolzeno mleko je sem in tja rumeno in ima grenek okus.

V poznejši dobi bolezni opletajo bolne živali pri hoji z nogami. Telesne mišice se tresejo kot pri mrazu; iz oči se cede solze; lakočnice upadejo, koža je suha in pusta; mezgovne žile v kolenskih sklepkih so vidno otekle.

Sluznice (sluzne kožice) so v početku bolj rdeče, pozneje zelo blede, včasih tudi rumene barve (zlatenec). Kri se zelo izpremeni, postane svitlordeča in vodena, sirotka krvi je rdeče barve. Število rdečih krvnih teles se silno zmanjša. — Seč (scalnica) dobi že drugi dan boleznirdečkasto ali zelenkasto barvo in postane polagoma močnejše rjavo-rdeča do črno-rdeča. Voda seča se peni, če jo stresavamo in pri kuhanju sesede v žolčasto snov, mirno stoječa napravi veliko usedline (gošče). Živali ščijo z velikim naporom.

Pri neugodnem poteku bolezni je bolnik že v 3 do 4 dneh tako oslabel, da neprestano leži, zelo težko diha in od časa do časa stoka; v mišicah nastopijo krči. Očesne veke so zatekle, iz oči teko solze, iz gobca se izteka slina, telesna toplina hitro pada in žival pogine.

V lahkih slučajih zgine vročica sredi prvega tedna. Istčasno se seč izčisti, žival zopet je in prežvekuje, vendar se silno shirani bolniki opomorejo šele po več tednih.

Prav mlada goved ali sploh ne oboli ali pa le na lahko, tako da se znamenja bolezni celo prezro; žival hitro okreva.

Prenašalce ali posredovalce kužne krvomočnosti, klope, najdemo lahko na koži okoli ritnika, spolovil, na vimenu, notranji strani stegen, ličinke in mladi zarod pa okoli smrčka, na očesnih vekah, uhljih in vimenu.

Ako ostanejo krvomočne živali na okuženi paši, poginejo nekatere že 4. do 7. dan, vendar je potek lahko daljši. Če se odstranijo živali takoj po prvih znamenjih bolezni na neokužen kraj, potem večinoma ozdravijo. — Mokromrzlo vreme ali huda vročina pospešuje boazen. Pogine lahko polovica obolelih živali. Radí ponovne okužbe ali neugodnega vremena se poslabša lahko že zboljšano stanje. — Živali, ki popolnoma ozdravijo, se navadno ne okužijo v drugič.

Kakor hitro se je pokazala krvomočnost na paši, moramo nemudoma odstraniti živali iz okuženega pašnika

in jih prepeljati na zmerno hladen, senčnat kraj, najbolje v tople hleve, kjer jih skrbno negujemo. Pokladati jim moramo dobro suho krmo z dodatki krompirja, repe ali pese. Razen tega moramo odstraniti iz kože vse klope s tem, da zmvamo kožo z raztopinami saneolina, kreolina ali lysola (1 velika žlica na 1 liter prekuhane vode). — Nadaljnje zdravljenje mora izvršiti živinozdravnik.

Obvaruje se okužba in bolezen s temi, da ne pasemo živali na že okuženih pašnikih. Tudi ne smemo poklajati krme iz okuženih pašnikov. Močvirne pašnike in travnike moramo osušiti. Vsekakor pa vsaj spomladi in v zgodnjem poletju ne smemo pasti na okuženih krajih. Zasažena lucerna odvrča klope, ki se morajo vedno in vedno zatirati in uničevati s tem, da se na okuženih mestih ne pase živina, vsaj 15 mesecev, da se suha trava požge in da se živali omivajo nekaj mesecev po predpisih živinozdravnika. — Okužene kraje popasemo po ovcah, katerim klopi ne škodujejo. — Če pa vsega tega ni mogoče izvršiti, damo le mlade goveje živali na pašo, da pridobe tu na naravni način nedovzetnost zoper to bolezen.

Druga oblika krvomočnosti ali >haemoglobinaemia< se razvije lahko kot posledica gori opisane kužne krvosečnosti, nadalje radi ugrizov gotovih žuželk, ki imajo mravljinčno kislino, izjemoma tudi pod vplivom kemijskih snovi in strupov, ki pridejo po krmí ali pijači v živalsko telo. Nadalje nastane ta druga oblika krvomočnosti v poteku drugih kužnih bolezni in gnojnih zastrupljenj, potem pri krmiljenju detelje, katero je napadla rja (palež). Če povzroča krvomočnost tudi hud miraz ali nenadno chlajenje krvi (hud prehlad) še ni gotovo, toda izključeno to ni.

Lahki slučaji druge oblike se navadno niti ne opazijo o početku. Živali so nekako pobite, klavrne, opazijo se morebiti znaki zlatenice, skoraj redno pa je izpremenjena barva seči (scalnice), tako kakor smo gori navedli. Mogoča je tudi vročica, krvavitve v sluzni-

cah in telesnih delih, težko dihanje, krči, slabost, in tudi vnetje ledvic. — Lahki slučaji večinoma ozdravijo, težki pa povzročijo pogin lahko že v nekaterih dneh. Znano je tudi dolgotrajno bo-

lehanje skozi mesece in mesece. — Za pravo ugotovitev in zdravljenje ene ali druge oblike bolezni je treba vedno poklicati živinozdravnika. Nikdar se ne smejo bolne živali goljufivo odprodati.

R a z n o

Denar

g **Ljubljanska denarna borza.** V zadnjih tednih je bil devizni promet na ljubljanski borzi precej pičel, kar je v zvezi tudi z novimi deviznimi naredbami, ki vedno bolj ovirajo promet z inozemstvom. V tečajih se opaža utrditev dinarja na Curiški borzi, ki se jo tolmači s tem, ker je naša država krila pravočasno vse svoje obveznosti v inozemstvu. Zato se je dinar utrdil na 9.05 centov v Curihu. Na naši borzi so pa bili inozemski tečaji kakor sledi: 1 angleški funt 206.10 Din, 1 ameriški dolar 56 Din, 1 holandski goldinar 22.80 Din, 1 nemška marka 13.36 Din, 1 švicarski frank 11 Din, 1 belgijski belga 7.90 Din, 1 italijanska lira 2.89 Din, 1 francoski frank 2.11 Din, 1 češka krona 1.67 Din.

Cene

g **Blagovni trg.** Položaj na blagovnem tržišču so zelo poostrihle devizne omejitve, ki dandanes onemogočajo plačilo za uvoženo inozemsko blago. Zato so tudi inozemske tvrdke malodane popolnoma ustavile uvoz v našo državo. Še neugodnejše vplivajo težkoče na domačem denarnem trgu. Gotovine ni dobiti, ker jo je mnogo potegnjene iz prometa in so vsled tega bili denarni zavodi primorani omejiti izplačila vlog. Trgovina zahteva plačilo v gotovini in se ne zadovoljuje z dobropisi, ker si tudi sama ne more nabavljati blaga brez gotovine. Vsled tega se promet v trgovini manjša od dne do dne in položaj postaja vedno bolj kočljiv. Če se to stanje zavleče še nekaj mesecev, bodo posledice nedogledne.

Stroge devizne odredbe onemogočujejo uvoz marsikaterega nujno potrebnega blaga, ki se vsled tega podražuje.

Tako opažamo, da se uvoženi in domači industrijski izdelki podražujejo, namesto da bi se pocenili in spravili v sklad s cenami kmetijskih pridelkov. To nevzdržno stanje mora dovesti do sprememb. Tako se pričakuje, da se bo v prihodnjih mesecih položaj na tržiščih izboljšal, da bo olajšan blagovni promet in mogoč uvoz vsaj tistih nujnih potrebščin, ki jih v naši državi ne izdelujemo. Pač pa bodo ostale še nadalje v veljavi uvozne omejitve za tiste nepotrebne predmete, brez katerih lahko izhajamo.

Naš uvoz blaga iz inozemstva je v prvih treh mesecih letos v primeri z isto dobo lani (v oklepajih) padel pri živi živini 0.02 % (0.13%), hranilih in pijačah 1.19 (8.96%), sirovinah in polizdelkih 18.03 (19.92%), ostal neizpremenjen pri industrijskih izdelkih 70.47 (70.89%), povečal se pri zlatu itd. 0.29 (0.09%) vsega našega uvoza. — Naš izvoz je pa narasel pri živi živini 15.51 (14.74) in sirovinah 46.36 (45.49), pri ostalih se pa mnogo ni spremenil.

g **Mednarodno gibanje cen.** Cene na svetovnih trgih nadalje padajo. Tako objavlja profesor Fišer indeks cen, ki kaže na podlagi cen v l. 1928 kot 100 naslednje gibanje cen v aprilu t. l.: Zedinjene države 63.2 (marca 64.3), Francija 75.9 (76.3), Nemčija 71.4 (72.1), Anglija 66.2 (68.8), Italija 64.8 (65.2).

g **Ljubljanska blagovna borza.** Položaj na borzi je bolj mrtev. Nudi se pšenica v vagonških množinah postavljena na vsako slovensko postajo po mlevski tarifi plačljivo v 30 dneh: slavonska 78 kg težka po 182.80—185, okolica Sombor 79 kg po 187.50—190 Din, potiska 80 kg težka po 192.50—195 Din, raoka baška »0« franko Ljubljana plačljivo v 30 dneh po 325—330 Din, banat-

ska po 335—340 Din; koroza baška 145 do 147.50 Din.

Žitno tržišče. Položaj na inozemskih trgih za pšenico je slab in cene polagoma popuščajo. Na evropskih trgih je nekoliko več povpraševanja, pri nas so pa cene čvrste vzlic temu, da je konzum precej šibek. — Splošno pozornost je pa zbudila vest iz Londona, da je Rusija na londonski žitni borzi kupila 4000 vagonov kanadske in 700 vagonov avstralske pšenice. Nakupljena pšenica je bila takoj vkrcana za Vladivostok. Bajc nameravajo kupiti še nadaljnih 5000 vagonov. Da so se Rusi odločili za ta korak, smatrajo za dokaz, da nimajo doma nikakih večjih rezerv v pšenici. — V Vojvodini⁹ so cene nespremenjene, vendar se opaža nagib za padanje. Nekaj več zanimanja je za koroza, ki se kupuje za pasivne kraje: Bosno, Dalmacijo, Slovenijo in to večinoma z nakaznicami za vožnjo. Koroza stane po postaji 99 do 102 Din za 100 kg.

g Hmeljsko tržišče. Hmeljska kupčija je sicer že skoraj likvidirana, vendar se še tuptam povprašuje za lanski pridelek. Cene so ostale neizpremenjene in se plačuje hmelj po 3—4.80 Din za kg. — Obrezovanje hmelja je dovršeno in se v zadnji dobi začenja tuptam že z vezanjem trt.

Živina

g Mariborski prašičji sejem 13. maja. Pripeljanih je bilo 296 prašičev, ki so jih prodajali po teh-le cenah: mladi prašiči 5—6 tednov stari komad po 75 do 80 Din, 7—9 tednov 90—120 Din, 3 do 4 mesece 150—250 Din, 5—7 mesecev 300—350 Din, 8—10 mesecev 400—450 Din, 1 leto 500—750 Din, 1 kg žive teže 5—6.50 Din, mrtve 8.50—9 Din. Prodanih je bilo 180 prašičev.

g Živinski sejem v Ljubljani. Ta sejem je bil glede dogona živine in prašičev precej živahen, toda izvzemši prašičev se je le malo kupovalo. Prignali so 184 konj, 44 volov, 39 krav, 8 telet in 400 prašičkov za rejo. Od teh je bilo prodanih le 20 konj, 13 volov, 12 krav, 7 telet, pač pa 260 prašičkov za rejo. Cene

so ostale v glavnem nespremenjene, le pri prašičih so se dvignile. Cene za kg žive teže pri živini so bile: voli prvovrstni 5—5.50 Din, II. vrste 4—4.50 Din, III. vrste 3—4 Din, krave debele 4—4.50 Din, klobasarice 2—3 Din, teleta 6—7 Din. Prašički za rejo so se pa podražili od 120—160 Din na zadnjem sejmu na 150—200 Din za komad.

g Mariborski živinski sejem. — Dne 10. maja je bilo v Mariboru prignanih na sejem 9 konj, 13 bikov, 119 volov, 254 krav, 15 telet, skupaj 410 glav. — Cene za kg žive teže so bile: debeli voli 3.75—4.25 Din, poldebeli 3—3.50 Din, vprežni 2—3 Din, biki za klanje 3—4 Din, glavne krave debele 2.25—4 Din, plemenske krave 2—2.25 Din, krave klobasarice 1.25—1.75 Din, mlada živina 3.50—5 Din, teleta 5—6 Din. Cene so torej od zadnjega sejma nekoliko nazadovale. Prodanih je bilo 190 glav. — Mesne cene za 1 kg: volovsko meso, prvovrstno po 10—12 Din, II. 6—8 Din, meso bikov, krav in telet 4—6 Din, teletje meso I. vrste 10—12 Din, II. vrste 6—8 Din, svinjsko meso sveže 8—16 Din.

g Razstava perutnine in kunccev v Ljubljani. Ob priliki spomladanske prreditve ljubljanskega velesejma uredita odseka za perutninarstvo in kuncerejo Kmetijske družbe obsežno razstavo perutnine in kunccev, ki bo zelo zanimiva in bo obsegala več oddelkov: 1. perutninarski oddelek za živali bo vseboval a) selekcionirano štajersko kokoš, standard 1930, Celje, raznih rejcev, članov odsekov; b) štajersko kokoš drugih rej; c) različne pasme kokoši, ki jih gojijo v dravski banovini; č) kapuni. 2. oddelek: krmila, orodje in priprave ter pripomočki za uspešno rejo perutnine. 3. oddelek: boleznj perutnine. 4. Razstava kunccev bo obsegala: a) živali čiste pasme; b) kožice in izdelki iz kožuhovine; c) razno orodje, posoda in kletke; č) strokovna literatura, slike itd. — Prevozne olajšave na železnici za potnike in blago so dovoljene kakor prejšnja leta na polovico. Tako se bo ob tej priliki lahko vsakdo vozil v Ljubljano za polovično ceno.

Pravni nasveti

Kuluk. I. M. Če niste plačali odkupnino ste dolžni osebno delati. Dokler velja zakon o kuluku, mora županstvo iztirjati odkupnino oziroma naložiti osebno delo, čeprav je bil pri vas običaj, da so ceste popravljali od občine plačani ljudje.

Kmetijska praksa v Švici. Š. B. Obrnite se za informacije na kmetijskega referenta pri okrajnem načelstvu.

Zasebna pot. L. J. Več posestnikov je s skupnimi prispevki napravilo pot. Ko je bila gotova, je pa še neki tretji pričel voziti in je ponudil prispevek, ki je pa manjši, od prispevkov, ki so jih dali dotični posestniki, ki so pot napravili. Sedaj pa oni kar vozi, ne da bi bil kaj plačal. Ali se mu more voznja prepovedati. Ali se more od trgovca z lesom, ki tudi vozi po tej poti, zahtevati primerna odškodnina. — Če so posestniki sami napravili pot po privatnem svetu in je ni prevzela občina v seznam občinskih potov, tedaj lahko vsakemu drugemu zabranijo voziti po tej poti ali pa lahko zahtevajo primerno odškodnino. Če ne bo šlo zlepa, bodo morali nastopiti s tožbo pred sodiščem. Državni pravdnik pa s takimi spori nima opraviti, ker ne gre za kaznivo dejanje.

L. J. P. Če ste z dovoljenjem lastnika položili odtočne cevi preko njegovega sveta, jih on ne sme samolastno odstraniti. Koliko časa ali začasno ali trajno smejo biti cevi položene, je odvisno od dogovora. Če se tega niste izrecno dogovorili bi v sporu središče po vseh v poštev prihajajočih okoliščinah presodilo, kakšna je bila volja obeh strank, ko sta se dogovorili glede položitve cevi. Samo to, da je bil prej preko sosedovega sveta jarek, po katerem se je odtekala voda z vašega zemljišča, vam še ne daje pravice po jarku položiti cevi. Vsekakor stvar ni povsem jasna in bi se moglo izreči mnenje, če se čuje tudi drugo plat zvona.

Ce vise veje čez mejo. D. A. G. Sadni vrt imate poleg sosedovega gozda, od katerega pa vise veje čez mejo in delajo na vašem sadnem drevju precejšnjo škodo. Vprašate, kako bi sosedu prisilili, da obseka veje. — Vsak gospodar sme obsekati veje, ki vise od tujega drevega na njegov svet in ravno tako posekati korenine, ki segajo v njegovo zemljišče. Takšna samopomoč pa pri gozdnem drevju ni dopustna. Za te bo v vašem slučaju treba obrniti na sodišče.

Betonski zid ob občinski cesti. M. P. F. — Predno postavite zid ob občinski cesti, si morate izposlovati dovoljenje županstva. Praviloma se poleg javnih cest ne smejo postavljati nikake ograje bliže nego 1 meter. Izjeme, zlasti v uvrščenih in hribovitih krajih, dovoljuje cestno oblastvo druge stopnje t. i. v vašem slučaju

banovinska cestna uprava. Koliko je občinska cesta široka, se bo ugotovilo na licu mesta. Predpisa, koliko mora biti občinska cesta široka ni, pač pa določa zakon, da se občinske ceste grade tako, da ustrezajo vozilom, ki se rabijo v dotični občini in potrebam krajevnega prometa.

Vštetje vojaške službe. L. J. V. — Odslužili ste šest mesecev vojaške službe, nakar ste oboleli in so vas spoznali za začasno nesposobnega ter so vas poslali domov. Kaj vam je storiti, da vam v slučaju zopetnega vpoklica odsluženo dobo uračunajo. — Vojaška oblast ima itak vpisano, koliko časa ste služili. Zato kar pri naboru prosite, da se vam onih šest mesecev uračuna.

Škoda po kokoših. K. T. — Če tuje kokoši na vašem vrtu delajo škodo, ste upravičeni od lastnikov kokoši zahtevati odškodnino in jim zabraniti, da puščajo kokoši na vaš svet. Če ne gre zlepa, je edini izhod — sodnija.

Po nedolžnem aretirani. F. H. — Lani ste bili aretirani ter odgnani v sodne zapore. Ko vas je drugi dan sodišče zaslislalo, ste bili takoj izpuščeni. Ker ste mislili, da sta vas obdolžila dejanja, radi katerega ste bili aretirani, župan in njegova žena, ste oba tožili. Pred sodiščem pa oba tajita, da bi vas bila ovadila in tudi orožnik je potrdil, da vas nista onadva ovadila, pač pa neka druga zaupna oseba. Vprašate, če bi mogli orožnike prisiliti, da izdajo dotično »zaupno osebo«. Kedar so orožniki upravičeni izvršiti aretacijo? Ali lahko zahtevate odškodnino radi neupravičene aretacije in od koga. — Orožniki bi smeli pri sodišču izdati ovaditelja, če jih njihovo poveljstvo odveže dolžnosti varovati službeno tajnost. To bi se pa moglo zgoditi na prošnjo sodišča, če bi v tožbi zoper neznanega storilca bilo dolžno orožnike zaslislati o tem, kdo je storilec-ovaditelj. V gornji tožbi pa sodišče ni dolžno postaviti orožnikom takega vprašanja, ker sta obdolženca imenovana in sodišče le raziskuje ali sta ona ovaditelja ali ne. Orožniki smejo izvršiti aretacijo po nalogu pristojnega oblastva ali tudi brez naloga, če je podan sum kaznivega dejanja, za katero je po zakonu dopustno odrediti zoper sumljivo osebo zavarovalni zapor in je nevarno odlagati. Obširneje na tem mestu ne moremo pisati, ker manjka prostora. Če morete zahtevati odškodnino radi aretacije, pam pa ne moremo povedati, ker ne poznamo do podrobnosti vašega slučaju. Posvetujte se o tem z odvetnikom, ki bo po pregledu spisov na sodišču, mogel o eventualnem odškodninskem zahtevku primerno svetovati.

Beg hlapca. F. Z. — Hlapec, ki je komaj dva mesca pri vas služil, vas je nagovoril, da ste mu kupili novo obleko, tako, da vam je bil dolžan okrog 1000 Din. nato

pa je skrivaj od vas pobegnul. Vasa užitkarica pa mu je brez vaše vednosti izročila obleko in mu tako pomagala vas oškodovati. Ker hlapec ničesar nima, vprašate, če bi mogli prijeti vžitkarico za odškodnino. — Ker je bila obleka hlapčeva last, čeprav je še ni plačal, od vžitkarice ne boste mogli uspešno zahtevati odškodnine. Hlapca pa lahko ovadite radi prevare orožnikom.

Vožnja po tujem svetu. J. N. B. — Če sosed še ni pridobil pravice spravljati les čez vaš svet v dolino s priposestovanjem, ker ga je že nad 50 let tako spravljaj ali na kakšen drug način (n. pr. s pogodbo z vami ali vašim prednikom), tedaj mu takšno ravnanje lahko zabranite; če ne odneha zlepa, ne bo drugega izhoda kakor tožba. Če pa posestnik zemljišča ne more drugače spravljati lesa ali drugih gozdnih proizvodov iz gozda, kakor preko sosedovega sveta, pa mu sosed tega ne pusti, tedaj lahko zaprosi pri okrajnem načelstvu, da to določi zasilno pot preko sosedovega zemljišča. Okrajno načelstvo bo nato po predhodnem komisijskem ogledu in zaslisanju prizadetih oseb in strokovnjakov odločilo smer in velikost poti, način uporabljanja, rok, do katerega traja pravica uporabljati zasilno pot in velikost odškodnine.

Škarpa ob meji. J. N. — Če vam sosed z razkopavanjem za mejo podira vašo škarpo ob meji, ste upravičeni zahtevati odškodnino za škodo, ki vam jo je s tem napravil in mu zabraniti nadaljnje takšno ravnanje.

Začasna ustavitve obrti in pridobnina. A. L. G. — Izvrševanje obrti ste začasno ustavili in o tem obvestili davčno upravo. Prejeli pa ste odgovor, da se vam pridobnina za tekoče leto ne more odpisati. Vprašate, kedaj se ima v slučajučasne ustavitve pridobnina odpisati. — Razen v slučajih, če poslovanje popolnoma ali trajno prestane in se podjetje prenese na novega lastnika, ki se ne smatra za naslednika, se sme med letom pridobnina odpisati, ako se ustavi poslovanje najmanj in stalno za šest mesecev: 1. zaradi smrti ali bolezni davčnega zavezanca; 2. zaradi požara, poplave in drugih izrednih dogodkov, nezavisnih od volje davčnega zavezanca. Začasna ustavitve poslovanja za krajši čas ali iz drugega razloga ne daje pravice do odpisa davka. Če v vašem slučaju ni gori navedenih pogojev, je navedeno postopanje davčno uprave pravilno.

Zamakanje sosedovega sveta. I. B. S. Sosed je napeljal na svoj vrt tik za vaše gospodarsko poslopje snega. Ko je sneg pričel kopneti, je voda tekla pod vaše poslopje, kar se prej še ni nikdar godilo. Ali se more to ravnanje sosedu preprečiti? — Da. Če ne odneha zlepa, ga lahko tožite. Nič ne sme napeljavati brez dovoljenja vode na sosedov svet, če do sedaj ni tja tekla, zlasti pa ne v

taki meri, da bi sosedu povzročala škodo. Če je z vaše strehe vedno tekla voda na sosedov vrt, vam sosed sedaj tega ne more zabraniti, ker ste že pridobili pravico puščati odtočno vodo na njegov vrt.

Notarski račun. A. Z. J. Ne moremo prepditi pravilnost notarskega računa v vašem slučaju, ker ni znano, kaj je vse notar napravil. Če ste ga plačali, sie ga s tem priznali in vam ne pomaga sedaj raziskovati, če je pravilen.

Dedovanje žene in otrok. J. T. G. Če ni ženitne dedne pogodbe med vašim očetom in materjo, bo mati podedovala eno četrtino očetove zapuščine, otroci pa ostale tri četrtine po enakih delih. Pri zapuščinski razpravi se pa lahko zmenite, da eden prevzame posestvo in druge izplača. Če ima mati tudi svoje lastno premoženje, to na njeno dedno pravico prav nič ne vpliva in zaradi tega pri dedovanju ne more biti prikrajšana.

Kdo plačuje zgradarino. M. F. V stari hiši ste v dogovoru z hišnim gospodarjem adaptirali podstrešne prostore v enosobno podstrešno stanovanje na lastne stroške. Zato imate brezplačno stanovanje do smrti. Vprašate, če ste primorani plačevati kakršnikoli davek, ki je predpisan na to hišo. — Po postavi ima plačevati davek od zgradb oni, ki uporablja zgradbo kot svojo (t. j. posestnik lastnik); če pa gre za užitek, pa uživalec. V vašem slučaju pa gre očitno za najemniško razmerje in ste s stroški, ki ste jih imeli z adaptacijo, plačali najemnino. Davke je dolžan zato plačati gospodar, seveda če se niste z njim drugače dogovorili.

Izpolnjevanje učne pogodbe. M. J. Sin se učil obrti. Po učni pogodbi se je mojster obvezal, da bo učenec po preteku 10 mesecev na hrani pri njemu. Ta doba je že pretekla, vendar mojster noče učenca dati hrane. Kako ga prisiliti? — Mojster je dolžan vse pogojene obveznosti proti učenca izpolnjevati. Če mojster ne izpolnjuje svojih dolžnosti po zakonu in pogodbi, sme učenec ali njegov zakoniti zastopnik ali varuh s štirinajst-dnevno odpovedjo razdreti pogodbeno razmerje. V tem slučaju sme zahtevati od mojstra odškodnino eventualno tudi s tožbo.

Oprostitev vojaške službe. F. L. B. Polje 70 let starega očeta ste edini možki pri hiši. Neposrednega davka plačujete čez 200 Din. Ali morete doseči oprostitve vojaške službe? — Posiava določa, da imajo pravico do oprostitve vojaške službe v kadru edini hranitelj rodbia, ki se vzdržujejo izključno od osebnega dela in zaslužka rekrutovega in plačujejo na leto manj kot 120 Din neposrednega davka in v katerih ni nobenega moškega v starosti od 17 do 60 let, sposobnega za delo ali ženske v starosti od 18 do 45 let, sposobne za delo, niti takega, ki uživa pokojnino ali drugo državno podporo ali katerikoli drug stalen dohodek, zadosten za vzdrževanje rodbine. Pri vas plačujete preveč davka, da bi mogli biti oproščeni.